

Stručni rad

POTICANJE ČITANJA

Katarina Vinšek, univ. dipl. prof. razredne nastave

Osnovna škola Ig, 1292 Ig, Slovenija

Sažetak

Čitanje ima veliki značaj u razdoblju odrastanja. Djeca su još tijekom boravka u vrtiću okružena bajkama koje slušaju od odgojiteljica i roditelja. Međutim, kada nauče čitati, sami čitaju bajke. O kulturi čitanja kod kuće i kulturi čitanja roditelja uvelike ovisi hoće li djeca postati dobri čitatelji. Čitanje također proširuje naš vokabular, obogaćuje našu komunikaciju i razvija maštu. Pored navedenih prednosti, hrani našu dušu i održava kondiciju mozga. U ovom članku opisat ću neke od opcija za poticanje čitanja koje koristim u školi i kod kuće.

Ključne riječi: čitateljska značka, bajka, međuvršnjački odnosi, čitanje, mašta

1. Čitanje

Čitanje predstavlja razumijevanje pisanog teksta. To je proces u kojem pretvaramo vidljive znakove (slova) u slušni oblik (glasove). Nazivamo ga i dekodiranjem. Da bi učenik naučio čitati, mora poznavati slova i imati sposobnost predviđanja. [1.]

Važno je da dijete dobro poznaje vezu između glasova i slova te da dobro razlikuje slova. Od samog početka moramo nastojati da učenici razumiju pročitano. Isprva nam u tome mogu pomoći fotografije, ilustracije i uvodni razgovor o riječi. Kada se obrađuju duži tekstovi dobro je da učiteljica čita tekst s naglascima, stankama i intonacijom. Učenike potičemo da čitaju riječi povezano odnosno da vuku, povezuju glasove. [2.]

Čitanje treba osmisliti. Djeca moraju razmišljati o njegovom značaju. S njima razgovaramo o čitanju i potičemo roditelje na isto. Čitanje treba vježbati. Dovoljno je 5 do 10 minuta čitanja dnevno. [3.]

2. Opcije za poticanje čitanja

2.1. Čitateljska značka

Čitateljska značka je slovenski kulturni pokret i dobrovoljna slobodna aktivnost koja kroz različite programe i akcije potiče djecu predškolske i osnovnoškolske dobi te srednjoškolce i odrasle na čitanje [6.]

Čitateljsku značku osnovali su 1961. godine u Osnovnoj školi Prevalje književnik Leopold Suhodolčan i profesor slovenskog jezika Stanko Kotnik. Susreti s brojnim literatima i razgovori o pročitanim knjigama dodatno su potakli učenike na čitanje, a dodjela čitateljskih znački smatrala se pravom svečanom manifestacijom u mjestu. Prva značka dodijeljena je u Osnovnoj školi Franje Goloba, Prevalje. Danas se čitateljska značka odvija u gotovo svim slovenskim osnovnim školama. [5.]

Kao učiteljica primjećujem, da je svake godine sve teže motivirati učenike na čitanje. Također primjećujem pad broja urađenih čitateljskih znački. Sve više učenika treba vanjsku motivaciju da bi se uopće uhvatili u koštac s čitateljskim značkama. Predstaviti ću vam ideju koja mi je pala na pamet i koja uvelike pomaže pri poticanju učeničkog čitanja te završavanju čitateljske značke. Dogovorim se s učenicima da će oni koji uspješno završe čitateljske značke dobiti priliku da prenoće s nama odnosno sa mnom i sa svojim drugarima u

razredu. Ova večer zove se *Bajkovita večer u učionici* i predstavlja visoku motivaciju za učenike. Poslijepodne se vraćamo u školu, čitamo zajedno, večeramo, a onda se čitajući polako pripremamo za san. Mislim da ne trebam dalje napominjati da učenici zaista uživaju u ovoj aktivnosti. Dugo ne zaboravljaju ovo iskustvo.

2.2. Čitanje kod kuće/domaća lektira

Domaća lektira odnosno čitanje kod kuće predstavlja oblik obveznog čitanja u osnovnim i srednjim školama. Učenik mora pročitati određeni broj propisanih knjiga i potom pokazati znanje o pročitanoj (provjera znanja, ocjenjivanje znanja, pismeni sastav, esej i sl.). U 4. i 5. razredu učenici moraju pročitati 3 knjige, a zatim riješiti različite zadatke koji se odnose na pročitani tekst: nacrtati strip, osmisli igru, odgovoriti na pitanja, nastaviti priču, izraditi plakat itd.

Slika 1: Školska knjižnica

Izvor: vlastiti

2.3. Sat čitanja u školi

Svakih petnaest dana u školi odvojimo sat vremena za tiho čitanje. Učenici čitaju knjige po svom izboru. Iskustvo je pokazalo da im se sviđa ovaj oblik čitanja. Tijekom čitanja su tihi, koncentriraju se i aktivno sudjeluju.

Slika 2: Čitanje u školi

Izvor: vlastiti

2.4. Sat obiteljskog čitanja

Kao majka troje djece uvela sam sat čitanja i kod kuće. Svakog utorka u pet sati poslijepodne svi članovi moje obitelji čitaju svoje knjige. Zajedno smo odabrali dan i vrijeme kada nemamo drugih obveza. Okupimo se na kauču, ugasimo i odložimo telefone te uživamo u tihom čitanju. U početku je bilo malo negodovanja i prigovaranja, ali sada smo se toliko navikli da jedva čekamo ova naša zajednička okupljanja. Ovo je način da budemo zajedno kao obitelj i korisno provedemo slobodne trenutke, što je vrlo teško postići u današnjem ubrzanom životu.

2.5. 10 minuta čitanja prije nastave

Dodatni napredak primijetila sam zahvaljujući svojoj odluci da učenicima čitam naglas svako jutro prije nastave. Odaberem knjigu koja je opsežnija i sadržava više poglavlja. Slušajući sa zanimanjem učenici se dodatno umire. Naravno, razgovaramo i razmjenjujemo mišljenja o pročitanoj knjizi.

2.6. Čitanje ispod klupa

Zašto svoje čitanje ne učiniti još zanimljivijim? Učenicima kažem da mogu čitati na podu ili ispod klupa. Vjerujte mi, zaista se oduševi. Čak i malo manje zanimljive priče na ovaj način postaju zabavne.

Slika 3: Čitanje ispod klupa

Izvor: vlastiti

2.7. Radni listovi za uvježbavanje čitanja

Listovi za čitanje prikladni su za mlađe učenike koji tek uče i vježbaju čitanje. Učenik svaki dan mora čitati kod kuće 10 minuta, a roditelji se potom potpisuju na list za čitanje. Nagradu za ispunjeni list učenik bira sam: jedan dan bez domaće zadaće, prezentacije igre, vođenja aktivnosti,... Na ovaj način učitelji potiču čitanje i prate napredak učenika.

2.8. Čitalački izazov

Čitalački izazov predstavlja paleta raznih zadataka koji bi trebali začiniti čitanje na zabavan način. Može se pripremiti prije raspusta ili u bilo kojem drugom razdoblju: čitaj u krevetu, čitaj u polutama pod lampom, čitaj naglas članu obitelji, čitati vani na travnjaku,... Učenici vole ove čitalačke izazove i rado se pohvale opisujući gdje su sve i kako čitali.

Slika 4: Čitalački izazov

Izvor: vlastiti

3. Kratki upitnik

Provela sam kratki upitnik među učenicima četvrtog razreda (četvrtašima):

1. Voliš li čitati? (da/ne)
2. Koliko često čitaš? (svaki dan, nekoliko puta tjedno, kada moram)
3. Zašto čitaš? (slobodan odgovor)

Prezentacija rezultata:

1. Voliš li čitati?

DA	NE
72 (86%)	12 (14%)

2. Koliko često čitaš?

SVAKI DAN	NEKOLIKO TJEDNO	PUTA	KADA MORAM
68 (81%)	10 (12%)		6 (7%)

Rezultati su bili bolji nego što sam očekivala. Na temelju dobivenih odgovora mogu zaključiti da učenici 4. razreda i dalje vole posegnuti za knjigama i tako provesti slobodno vrijeme.

3. Zašto čitaš?

Navest ću nekoliko najčešćih/najzanimljivijih odgovora:

- Zato što mi se to sviđa.
- Zato što su knjige zanimljive.
- Zato što moram.
- Zato što mi je dosadno.
- Jer tako mama kaže.
- Zato što me to smiruje.

4. Zaključak

Ako pogledamo rezultate kratkog upitnika koji sam provela u školi, možemo uočiti da većina učenika voli čitati. U našem slučaju riječ je o 86% svih ispitanika.

Na pitanje „Koliko često čitaš?“, 81% ispitanika odgovorilo je potvrdno, dakle svaki dan, a 7% učenika čita kada se to od njih zahtijeva, odnosno kada moraju čitati.

U medijima možemo pronaći mnogo razloga za čitanje i njegove prednosti. Nabrojat ćemo nekoliko: lakše razumijevanje onoga što čujemo i vidimo, širi vokabular, razvijanje kreativnosti, razvijanje različitih misaonih uzoraka, opuštanje, sreća, povećanje koncentracije, treniranje mozga, sprječavanje starenja, provođenje vremena sa samim sobom. Među navedenim razlozima sigurno ćete pronaći svoj. Čitanje je iznimno važno za djecu i za nas odrasle, stoga nikad ne prestanimo čitati!

Roditelji me često pitaju što njihova djeca trebaju čitati i kako ih motivirati za čitanje jer ih knjige i čitanje ne zanimaju. Pokušavam ih savjetovati i ponuditi nekoliko opcija koje sam opisala. Neka dijete čita ono što voli: to također mogu biti enciklopedije, leksikoni ili stripovi.

Moje osobno mišljenje je, da je primjer (uzor) najbolje učenje. Ako dijete kod kuće nema poticajno okruženje za čitanje, trebat će mu mnogo više volje i motivacije da uzme knjigu u ruke.

Svoj prilog zaključit ću mišlju pakistanske aktivistice za pravo na obrazovanje žena i najmlađe dobitnice Nobelove nagrade, koja je u borbi za svoja prava umalo izgubila život: „Jedno dijete, jedan učitelj, jedna olovka i jedna knjiga mogu promijeniti svijet.“

Čitajmo zajedno!

5. Popis literature

[1.] Fekonja Pekljaj, U., Marjanovič Umek, L., Pečjak, S. (2012). *Govor in branje otrok: ocenjevanje in spodbujanje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

[2.] Golli, M., Grginič, M., Kozinc, A. (1996). *ABC: Govorimo – poslušamo, pišemo – beremo. Priročnik za učitelje*. Trzin: Izolit.

[3.] Rot Vrhovec, A. (2017). *Zapiski s predavanj in vaj pri predmetu Didaktika slovenskega jezika 1*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

[4.] [Branje, čudežno zdravilo! - 3skelion](https://3skelion.si/branje-cudezno-zdravilo/)

<https://3skelion.si/branje-cudezno-zdravilo/>. Preuzeto 12. listopada 2021

[5.] [Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS \(bralnaznacka.si\)](https://www.bralnaznacka.si/)
<https://www.bralnaznacka.si/> Preuzeto 11. listopada 2021.

[6.] [V Register vpisana nova enota - GIBANJE BRALNA ZNAČKA | Nesovna kulturna dediščina Slovenije \(nesovnadediscina.si\)](http://www.nesovnadediscina.si/sl/aktivnosti-koordinatorja/v-register-vpisana-nova-enota-gibanje-bralna-znacka)

<http://www.nesovnadediscina.si/sl/aktivnosti-koordinatorja/v-register-vpisana-nova-enota-gibanje-bralna-znacka>. Preuzeto 11. listopada 2021.